

אופרת סבון

כל המזועזעים המקצועיים הגיבו אוטומטית על מכירת "הסבון מבונוולד". מה הם קופצים? למכור מזכרות באתר ההנצחה לשיריון זה בסדר?

באמת מסוגלים להבין ולנתח את הרקע ואת האווירה שבהם אנשים כמו יהלום גדלים. בכל מקרה, בדבר אחר כולם יכולים להיות בטוחים ורגועים: השואה עדיין לא איבדה את מעמדה כפרה קדושה. אותה, בניגוד לשכול הצבאי, לרגשות ולכבוד קשה יותר למסחר. אבל הכתובת, כמו שצי יינתי, כבר מסריחה על הקיר.

ורכר אחרון: מסחר השואה לא מתחיל במכירת חפצים מהמחנות. מדינת ישראל, מאז שקמה, הפיכה את השואה לאמצעי מיקוח, מעין ג'וקר שהיא שולפת בכל פעם שהרוח הבינלאומית נושבת נגדנו. השואה היא דולר המזל שלנו. הפצצנו כפרים בלבנון? בסדר, אבל אל תשכחו את השואה. אנחנו מענים שבויים? כן, אבל השואה היא השואה, תבינו. באחת התוכניות האחרונות של "החמישיה הקאמרי" רית" היה מערכון שבו שיחקה קרן מור סוכנת נסיעות שמארגנת חבילות נופש הכוללת סיור במחנות השמדה בפולין. בקרוב כ-45 דולר בלבד ו-2,000 נקודות בכרטיס אשראי, (מוגבל ל-100 ראשונים).

מזועזע והתייחס אליהם כאל שני מורים שבטח השתמשו מהצבא. בסוף השנה שעברה הציג גילי מייזלר תערוכה בשם "הנטיה להיתפס לפרטים". מייזלר, אח שכול, יצא בין היתר נגד מכירת מזכרות בחנות של אתר ההנצחה לחללי השיריון בלטרון. באתר נמכרים טנקים להרכבה, בקבוקי יין עם סמל השיריון וכדומה. כמחאה הציג מייזלר למכיר רה כלי מטבח שהוטבעה בהם תמונת אחיו גיורא, שנהרג במלחמת יום הכיפורים. אף אחד מאנשי הצבא שהוא הומין לתערוכה, לא הגיע. הם כבר חכמים מספיק.

בהקשר אחר, אמנותי, יכול היה גם הסבון של יהלום להתפס כאקט של מחאה נגד מסחר של כאב, של זכרון, של מוות. רק שיהלום אינו אמון. הוא סוחר, והוא רוצה להרוויח על הסבון שלו. ככה חינכו אותו. אגב, אין שום הבדל בעיני בין מכירת סבון למכירת טלאי צהוב, שן זהב או רובי צעצוע באתר הנצחה. בעיני זו אותה תועבה העובדה שמפרידים בין הדברים היא רק הוכחה לכך, שכל הצוותים האומיים פועלים מתוך רפלקס, ולא

תרשו לי שלא להזדעזע ממעשהו של האמרגן משה יהלום, שהציע למכירה מזכרות מהשואה, וביניהן סבון שהורכב כביכול מעצמותיהם של יהודים שנרצחו באותה תקופה. מסחר עלוב וסוטה שכזה בחפצים שהם בעצם עדויות לפשעיהם של הנאצים, קיים כבר שנים בארץ ובחול, מין הסתם מאז שהסתיימה מלחמת העולם השנייה. אבל גם אם נניח שעובדה זו לא היתה ידועה לרבים, עדיין אין כל בשורה חדשה באופרת הסבון הזאת, שכתב יהלום, ביימה התקשורת והשתתפו בה מיטב הפרי ליטיקאים. היא לא מספרת לנו דבר על עצמנו שלא ידענו קודם. נהפוך הוא, העלילה שלה היא כליכ צפויה וכליכך לא מקורית, עד שאת ועקות השבר והבהלה אפשר להסביר רק בעזרת שתי מילים: צביעות ותרגנות. צביעות, מפני שהשואה היא לא הדבר הראשון שאנו ממסחרים פה, וכטח לא האחרון. תרגנות, מפני שהכתובת מסריחה על הקיר כבר שנים.

יהלום יכול היה להרשות לעצמו להציע למכיר רה פומבית "סבון אנושי" (כפי שכינה אותו הח"כ הממונה על השואה, רב שילנסקי), מפני שהוא חי בחברה שהערך של דברים נקבע בה רק על פי ערכם הכספי, או כמות הרייטינג שהם צוברים. לדבר כאן אין ערך משל עצמו. ערכם של דברים נקבע בהתאם לפוטנציאל המסחרי שלהם, כי לא מדברים כאן יותר במונחים של איכות, רק של כמות. כל דבר, ויהיה האינטימי ביותר, הוא מטבע עובר לסוחר: מוסדות חינוך עושים לעצמם פרסור מת כאילו היו חטיפי שוקולד, או מכונות כביסה, ערכו של ספר נקבע בחברה על-פי מיקומו ברשימת רבי המכר, מנהל תיאטרון נמדד על-פי כמות המנויים שהוא מצליח להחתים, מכונות נמכרות רק כי הרבה אנשים כבר קנו אותן קודם באמריקה, דודו טופו וחבריו ממידים את כבודם של אנשים בפרסים, רובי חושפת רגשות תמורת רייטינג ופרי ליטיקאים נחשבים למוצלחים רק כשהם מובילים בסקרים. כל זה לא קרה ביום אחד, ויהלום הוא רק הדוגמה הקיצונית לתהליך הזה, שמתרחש פה כבר כמה וכמה שנים. אבל למחאות שנשמעו כאן מדי פעם בנושא התייחסו המזועזעים המקצועיים כאל קוריוז.

לפני מספר שנים הציגו האמנים ניר נאדר וארז חרודי עבודה שנקראה "מתפרנס ממות אבי". חרודי די הוא יתום מלחמה. נאדר וחרודי ביקרו את תעשיית השכול בישראל, את הפקעתה מרשות הפרט וגיזסה לשירות אידאולוגיה מסוימת. הממסד היה

כנס הליכוד באריאל

